

Հաստատված է
ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՎ ՔՐԵԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
 ամբիոնի 31.08.2020թ. նիստում (արձ. թիվ 1)
 Ամբիոնի պետի ժ/պ _____ Հ.Խաչատրյան
 31.08.2020թ.

**ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
 ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ**

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՀ քրեակատարողական իրավունք 1
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՍԲԻՈՆ	Քրեական իրավունքի և քրեաբանության ամբիոն E-mail: qreakan@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Դ.Թումասյան (ի.գ.թ., դոցենտ) E-mail: davidtumasyan@rambler.ru
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՍՅԱԿ	4-րդ կուրս, 7-րդ կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	-
ԴԱՍԱԺԱՍԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ	<p>«Քրեակատարողական իրավունք 1» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 50 ժամ, որից 6 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական պարապմունք, 42 ժամ ինքնուրույն աշխատանք:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Դասընթացն ավարտին գիտելիքի ստուգում նախատեսված չէ:</p>
ՍՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ	Դասընթացը կառուցվում է «ՀՀ քրեական իրավունք» դասընթացի իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	«ՀՀ քրեակատարողական իրավունք 1» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են քրեակատարողական իրավունքի ընդհանուր դրույթներն ու հասկացությունները, դատապարտյալների իրավական վիճակը, պատիժ իրականացնող մարմինների ու հիմնարկների համակարգը, դրանց նկատմամբ իրականացվող հսկողությունն ու վերահսկողությունը, ինչպես նաև դատապարտյալների ուղղումը:

<p>ՆՈՍՏԱԿ</p> <p>ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ</p>	<p>Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ ՀՀ քրեակատարողական իրավունքի ընդհանուր մասի ինստիտուտների վերաբերյալ:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • ներկայացնել քրեակատարողական իրավունքի սկզբունքներն ու նպատակները, • ուսումնասիրել պատիժ իրականացնող մարմինների և հիմնարկների համակարգը, նրանց նկատմամբ հսկողությունն ու վերահսկողությունը, • ներկայացնել դատապարտյալների իրավական վիճակը ՀՀ-ում, • ուսումնասիրել և վերլուծել դատապարտյալների ուղղման գործընթացը ՀՀ-ում:
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p> <p><i>Կարողանա՝</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. թվարկել քրեակատարողական իրավունքի սկզբունքները, բացահայտել դրանց բովանդակությունը, 2. ներկայացնել պատիժ իրականացնող մարմինների և հիմնարկների համակարգը, 3. կատարել պատիժ իրականացնող մարմինների և հիմնարկների դասակարգումը, 4. ուրվագծել պատժի կատարմանը վերաբերող ազգային իրավական ակտերը, 5. ուրվագծել դատապարտյալների իրավունքներն ու պարտականությունները, 6. ներկայացված կոնկրետ իրավիճակում հայտնաբերել դատապարտյալի այս կամ այն իրավունքի խախտման փաստը և հիմնավորել դա:

<p>ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>	
<p>Հիմնական</p>	<p style="text-align: center;"><u>ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրություն 2. Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգիրք 3. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրք 4. Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգիրք 5. Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք 6. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգիրք 7. Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգիրք 8. Հայաստանի Հանրապետության 2005 թվականի հուլիսի 8-ի օրենքը “Քրեակատարողական ծառայության մասին” 9. Հայաստանի Հանրապետության 2002 թվականի փետրվարի 6-ի օրենքը “Ձերբակալված և կալանավորված անձանց պահելու մասին” 10. Հայաստանի Հանրապետության 2007 թվականի փետրվարի 22-ի օրենքը “Դատախազության մասին” 11. Հայաստանի Հանրապետության 1998 թվականի մայիսի 5-ի օրենքը “Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին” 12. Հայաստանի Հանրապետության 2016 թվականի մայիսի 17-ի օրենքը “Պրոբացիայի մասին” 13. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 30 մայիսի 2008 թվականի N 44-Ն հրաման “Կալանավորվածների և դատապարտյալների հետ սոցիալական,

	<p>հոգեբանական և իրավական աշխատանքներ իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանումների գործունեության” կարգը հաստատելու մասին”</p> <p>14. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 27 մայիսի 2008 թվականի N 41-Ն հրաման “Հայաստանի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկների տեսակները, լրակազմը, ինչպես նաև կալանավորվածների և դատապարտյալների համար մեկ անձի հաշվարկով բնակելի տարածքները սահմանելու մասին”</p> <p>15. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 4 հուլիսի 2007 թվականի N 148-Ն հրաման “Հայաստանի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական ծառայության կալանավորվածներին պահելու վայրեր և ուղղիչ հիմնարկներ անձանց մուտքի և ելքի կարգը հաստատելու մասին”</p> <p>16. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 18 նոյեմբերի 2005 թվականի թիվ ՔՀ-66-Ն հրաման “Հայաստանի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում ու մարմիններում վերահսկողության իրականացման կարգը և հասարակական դիտորդների խմբի կազմը սահմանելու մասին”</p> <p>17. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 21 ապրիլի 2005 թվականի թիվ ՔՀ-26-Ն հրաման “Հայաստանի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական ծառայության կենտրոնական մարմնում տեղաբաշխման հանձնաժողով ստեղծելու և դրա գործունեության կարգը հաստատելու մասին”</p> <p>18. ՀՀ Արդարադատության նախարարի 10 փետրվարի 2005 թվականի թիվ ՔՀ 15-Ն հրաման “Որոշակի ժամկետով կամ ցմահ ազատազրկման դատապարտված անձանց Հայաստանի Հանրապետության Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկներում պայմանագրային հիմունքներով տեխնիկատնտեսական սպասարկման և այլ աշխատանքներ կատարելուն ներգրավելու մասին”</p> <p>19. Անչափահասների գործերով արդարադատության ոլորտի միջազգային փաստաթղթերի ժողովածու, Երևան, 2012, 256 էջ:</p> <p style="text-align: center;">ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ամբիոնի կողմից մշակված դասախոսությունները 2. Արզումանյան Ս., Գրին Է. Իրավաբանական հոգեբանություն: Երևան, Զանգակ-97, 2004, 432 էջ: 3. Առաքելյան Ս. Վ. Կանանց իրավական պաշտպանությունը բռնությունից: Երևան, 2001, 168 էջ: 4. Թումասյան Դ. ՀՀ քրեակատարողական իրավունք: Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Երևան, Լիմուշ, 2013, 131 էջ: 5. Խալափյան Թ. Դիտարկումներ կալանավայրում: Ձեռնարկ հասարակական դիտորդների համար: Երևան, 2006, 158 էջ: 6. Խաչիկյան Հ.Ս. ՀՀ քրեակատարողական իրավունք: Երևան, ԵՊՀ հրատարակություն, 2009, 352 էջ: 7. Հայաստանի Հանրապետության քրեական իրավունք: Ընդհանուր մաս: Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2007, 544 էջ: 8. Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսդրության համապատասխանելիությունը մարդու իրավունքների պաշտպանության
--	--

	<p>միջազգային չափանիշներին: Ջեկոյց: Երևան, 2011, 60 էջ: 9. Նալչաջյան Ա.Ա. Սոցիալական հոգեբանություն: Երևան, 2004, 432 էջ:</p>
<p>Լրացուցիչ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Բանտարկյալների հետ վարվեցողության 1955 թվականի օգոստոսի 30-ի նվազագույն ստանդարտ կանոններ 2. Իրավակարգը պաշտպանող պաշտոնատար անձանց վարվելակերպի 1979 թվականի դեկտեմբերի 17-ի կանոնագիրք 3. ՄԱԿ-ի 1984թ.-ի դեկտեմբերի 10-ի Կոնվենցիա խոշտանգումների և դաժան,անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի այլ ձևերի դեմ (տանջանքների և այլ դաժան,անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի և պատժի տեսակների դեմ) 4. Խոշտանգումների և դաժան,անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի այլ ձևերի դեմ Կոնվենցիայի կամընտիր արձանագրություն 5. ՄԱԿ-ի 1985 թ.-ի նոյեմբերի 29-ի նվազագույն ստանդարտ կանոնները “Անչափահասների նկատմամբ արդարադատություն իրականացնելու վերաբերյալ” (“Պեկինյան կանոններ”) 6. Бекузаров Г. О., Селивестров В. И. Уголовно-исполнительное право России. М.: “Юрист”, 1998. 7. Зубкова А.И., Коминин Ю.И., Сысоев В.Д. Пенитенциарные учреждения в системе Министерства юстиции России/ Под ред. С.В. Степашина и П.В. Крашенникова. М.: “Инфра-Норма М”, 1998. 8. Игнатъев А. А. Уголовно-исполнительное право. М.: “Новый юрист”, 1997. 9. Рябин А. А. Основы исправительно-трудового (уголовно-исполнительного) права. Вопросы дифференциации и индивидуализации наказания. М., 1995. 10. Стуканов А.П. Побег из тюрем и колоний России. Санкт-Петербург: “Юридический центр Пресс”, 2006. 11. Уголовно-исполнительное право/ Под ред. проф. В. И. Селивестрова. М., 2001. 12. Уголовно-исполнительное право России/ Под ред. проф. А. И. Зубкова. М.: “Инфра-М-Норма”, 1997. 13. Уголовно-исполнительное право/ Под ред. П. Г. Пономарева. М.: “Новый юрист”, 1998. 14. Уголовно-исполнительное право/ Под ред. проф. И. В. Шмарова. М.: “Бек”, 1998. 15. Уткин В. А. Международные стандарты обращения с осужденными и проблемы их реализации. Томск, 1998. 16. Федореев П.Р. Отрицательно характеризующиеся осужденные в местах лишения свободы. М.: “Юрист”, 2006. 17. Хачикян А.М. Лишение свободы: проблемы осуществления наказания в отношении впервые осужденных. Ер.: “Тигран Мец”, 2000. 18. Хачикян А.М. История применения и правового регулирования наказания в виде лишения свободы. Ер.: Издательство Ереванского государственного университета, 2005. 19. Хачикян А.М. Лишение свободы: криминологические и уголовно-исполнительные проблемы. Ер.: Издательство Ереванского государственного университета, 2008.

<p>ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</p>	
--------------------------------	--

<p>Ներկայություն</p>	<p>Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:</p> <p>Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:</p>
<p>Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</p>	<p>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:</p>
<p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ</p>	<p>Ինքնուրույն աշխատանքներն անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրն ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:</p>

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

Թեմա 1 Քրեակատարողական իրավունքի հասկացությունը, առարկան և համակարգը: ՀՀ քրեակատարողական օրենսդրությունը (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Քրեակատարողական իրավունքի առարկան:</p> <p>2. Քրեակատարողական իրավունքի հասկացությունը ու նրա տեղը իրավական համակարգում:</p> <p>3. Քրեակատարողական իրավունքի խնդիրները և նպատակները, դրա նշանակությունը հասարակության և պետության համար:</p> <p>4. Քրեակատարողական իրավունքի սկզբունքները (ընդհանուր և հատուկ):</p> <p>5. Քրեակատարողական իրավունքի տեղը ՀՀ իրավական համակարգի մեջ, նրա կապը այլ առարկաների հետ:</p> <p>6. Քրեակատարողական օրենսդրության հասկացությունը, բովանդակությունն ու կառուցվածքը:</p> <p>7. Պատժի կատարմանը վերաբերվող իրավական ակտեր, ՀՀ քրեակատարողական օրենսգիրք, միջազգային ակտեր:</p> <p>8. Քրեակատարողական իրավունքի նորմերի կառուցվածքն ու տեսակները, դրանց առանձնահատկությունները:</p> <p>9. Քրեակատարողական իրավունքի գործողությունը ժամանակի ընթացքում ու տարածության մեջ:</p> <p>10. Քրեակատարողական իրավահարաբերությունների հասկացությունը, կառուցվածքը ու տեսակները:</p>	<p>Հարցեր 1-10 – ներկայացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով առանցքային հարցերի և հիմնական օրենսդրական կարգավորումների վրա:</p> <p>Հարցեր 1-10 – ինքնուրույն աշխատանք. Սովորողները ծանոթանում են գրականությանը, առանձնացնում են անհասկանալի մնացած հարցերը, ինքնուրույն ուսումնասիրում դասախոսի կողմից մատնանշված այն հարցերը, որոնց դասախոսության ընթացքում կատարվել էր ընդհանուր անդրադարձ:</p> <p>Հարց 3 – ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են քրեակատարողական իրավունքի խնդիրների և նպատակների հետ, այնուհետև դասախոսին են ներկայացնում դրանց մեկնաբանությունները:</p>

Թեմա 2 Դատապարտյալների իրավական վիճակը: Պատիժ իրականացնող մարմիններն ու հիմնարկները և դրանց գործունեության հսկողությունն ու վերահսկողությունը (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար պարապմունք)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Դատապարտյալների իրավական վիճակի հասկացությունը, դրա նշանակությունը ու բովանդակությունը:</p> <p>2. Դատապարտյալների իրավունքներն ու պարտականությունները:</p> <p>3. Տարբեր տեսակի պատիժներ կրող դատապարտյալների իրավունքների ու պարտականությունների բովանդակությունը, նրանց կարգավիճակը:</p> <p>4. Պատիժ իրականացնող մարմինների ու հիմնարկների համակարգը:</p> <p>5. ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական ծառայության համակարգը: Այդ համակարգում աշխատող անձանց ներկայացվող</p>	<p>Հարցեր 1-8 – ներկայացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով առանցքային հարցերի և հիմնական օրենսդրական կարգավորումների վրա:</p> <p>Հարցեր 1-8 – ինքնուրույն աշխատանք. Սովորողները ծանոթանում են գրականությանը, առանձնացնում են անհասկանալի մնացած հարցերը, ինքնուրույն ուսումնասիրում դասախոսի կողմից մատնանշված այն հարցերը, որոնց դասախոսության ընթացքում կատարվել էր ընդհանուր անդրադարձ:</p> <p>Հարցեր 1-3 – ինքնուրույն աշխատանք:</p>

<p>պահանջները:</p> <p>6. Դատական ու գերատեսչական վերահսկողությունը:</p> <p>7. Պատիժ իրականացնող մարմինների ու հիմնարկների գործունեության օրինականության նկատմամբ դատախազական հսկողությունը:</p> <p>8. Հասարակական դիտորդների ինստիտուտը ՀՀ-ում: Հասարակական վերահսկողություն:</p>	<p>Սովորողներն ուսումնասիրում են քննարկված նյութը, և ըստ խմբերին նախապես տրված հանձնարարության դասախոսին ներկայացնում դատապարտյալների իրավունքների ու պարտականությունների իրականացման առանձնահատկությունները:</p> <p>Հարց 2- անցկացվում է սեմինար պարապմունք, որի ընթացքում դասախոսը պատասխանում է սովորողներին անհասկանալի մնացած հարցերին, սովորողների հարցման միջոցով ստուգում նրանց գիտելիքներն ու կատարում մատուցված նյութի ամփոփում:</p>
---	--

<p align="center">Թեմա 3 Դատապարտյալի ուղղումը ու դրան հասնելու հիմնական միջոցները (2 ժամ դասախոսություն)</p>	
<p align="center">Թեմայի հարցեր</p>	<p align="center">Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</p>
<p>1. Դատապարտյալի ուղղման հասկացությունը և հիմնական միջոցները:</p> <p>2. Պատժի կամ ուղղիչ հիմնարկի տեսակի, դաստիարակչական աշխատանքների, հանրօգուտ աշխատանքի, կրթության և հասարակության դերն ու նշանակությունը դատապարտյալների ուղղման հարցում:</p> <p>3. Հոգեբանների գործունեությունը և նրանց դերը դատապարտյալների ուղղման հարցում:</p>	<p>Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն, որին ներկայացվում է դատապարտյալի ուղղման հասկացությունը՝ շեշտադրելով հոգեբանի դերակատարմանն այդ գործընթացում: Այնուհետև խմբային քննարկման միջոցով ի հայտ են բերվում դատապարտյալի և հոգեբանի շփման առանձնահատկությունները:</p> <p>Հարցեր 1-3 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, և դրանց վերլուծության արդյունքները ներկայացվում են դասախոսին:</p>